

Цитування творів інших авторів у наукових працях

При написанні наукової праці автору важливо демонструвати широту досліджень та цікавість до публікацій інших авторів, підтверджувати власні аргументи висловами з інших джерел. Для цього використовується запозичений з інших джерел текст. Науковий етикет вимагає оформлення тексту як цитати та забезпечення його посиланням на джерело, з якого було запозичено цей текст. Посилання також є важливим для збереження авторських прав.

Цитата це наведення дослівного уривку тексту, запозиченого з джерела іншого автора. Цитата береться в лапки, наводиться в тій граматичній формі, що і у автора, повністю, без скорочень та спотворень авторської думки. Цитату слід починати з прописної літери, якщо вона відтворює речення повністю. З рядкової літери – якщо цитата стає частиною речення автора праці і органічно вписується до складу речення. В такому випадку, після лапок, що відкриваються, проставляють три крапки, за якими слідує частина тексту, що цитується, з рядкової літери. Цитують і декілька слів, і декілька речень. При наведенні великого тексту деяку частку його можна скоротити за допомогою трьох крапок, не спотворюючи авторської думки. Великий уривок цитованого тексту можна відокремити від загального тексту вільними рядками, виділити іншим розміром шрифту або курсивом, відступом від лівої межі поля. Прізвище автора розміщують на початку або всередині цитати, або в круглих дужках наприкінці. Також в дужках розміщують сторінковий інтервал для точного визначення місця цитованого тексту в джерелі. При непряму цитування, парафразі, для запозиченого тексту лапки не використовуються, сторінковий інтервал не зазначається, посилання на джерело обов'язково.

Інформація, яка відома любій розумно поінформованій персоні, є загальновідомою і може використовуватись без посилання на автора. Це стосується інформації з певної дисципліни, яка розміщується в підручнику і є загальновідомою в цій дисципліні.

Приклад згадування загальновідової інформації:

Відстань від Землі до її супутника Місяця складає приблизно 350 400 км.

Приклад цитати, яка вписана в текст праці та починається з рядкової літери, з позначенням автора в дужках:

Обрядове життя слобожан у ХІХ ст., як про це зазначено у книзі «Краєзнавство Слобожанщини», «...було наповнене різними звичаями та обрядами, святкуванням численних православних свят та окремих днів тижня» (Жванко, 2011, с. 124).

Приклад бібліографічного опису в списку посилань:

Жванко Л. М. Краєзнавство Слобожанщини : навч. посіб. Харків, 2011. 384 с.

Приклад цитати, яка є окремим реченням і починається з прописної літери з позначенням автора в тексті:

Франко точно описав переживання героя: «...Праця над речами, далекими й чужими його особистим інтересам, заспокоїла його, бодай на хвилю принесла йому забуття...» (29, с. 396).

Приклад бібліографічного опису в списку літератури:

29. Франко І. Зібрання творів : у 50-ти томах. Т. 1–25. Художні твори. Т. 17. Повісті та оповідання (1887–1888) / Іван Якович Франко ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – Київ, 1979. — С. 396.

Приклад цитати великого фрагменту запозиченого тексту:

«Одно изъ древнейшихъ документальныхъ свидетельствъ о Харькове относится къ 1656 году. Въ этомъ году уже несомненно Харьковъ существовалъ: въ немъ жила большая партия переселенцев – малоросіянь, явившихся сюда, очевидно, сразу и занявшая своїми дворами

Харьковское городище. Объ этом свидетельствует найденная мною отписка Харьковского воеводы Селифонтова 1657 года...» [Багалій, 5, с. 16].

Приклад бібліографічного опису в списку посилань:

5. Багалей Д. И., Миллер Д. П. История города Харькова за 250 лет его существования (1655–1905) : истор. моногр. : в 2-х т. Т. 1. 1993. Репринт. изд. 568 с.

Приклад парафраза (непрямого цитування):

Державний стандарт з бібліотечної справи містить певні вимоги до розстановки розділових знаків (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги. Київ. 2007. 47 с.).

Приклад цитування з вторинного джерела:

««Описывая свою жизнь в 1835 году, – замечал Стендаль, – я совершаю в ней множество открытий... Сохранившиеся куски фрески не датированы; мне приходится отправляться на поиски дат... С момента моего прибытия в Париж в 1799 году даты не вызывают сомнения, поскольку моя жизнь переплетена с событиями из газетной хроники... В 1835 году я обнаруживаю облик и причины событий» («Жизнь Анри Брюлара»).*

* Цит. за: Хальбвакс М. Коллективная и историческая пам'ять. *Неприкосновенный запас*. 2005. № 2–3. С. 3.

Для посилань на джерела використовують внутрішньотекстові, підрядкові та позатекстові посилання та примітки.

Внутрішньотекстові бібліографічні посилання включають до основного тексту, використовують для кращого сприйняття тексту та заощадження місця у невеликих за обсягом документах. Внутрішньотекстове бібліографічне посилання подають у круглих дужках — прізвище автора або назва джерела за відсутності автора, рік видання та сторінковий інтервал. Повний бібліографічний опис джерела подається наприкінці наукової праці у бібліографічному списку посилань або використаної літератури.

Приклад цитати з внутрішньотекстовим посиланням:

«До вищих органів державної влади в Україні відносяться Верховна Рада України...» (Правова основа діяльності органів державної влади. 2010. С. 18.)

Приклад бібліографічного опису у списку посилань:

29. Правова основа діяльності органів державної влади : зб. нормат. актів / упоряд. Любченко П. М. Харків : ФІНН, 2010. 303 с.

Підрядкові бібліографічні посилання оформлюють як підрядкові примітки та розміщують у нижній частині полоси друкованої сторінки, під рядками основного тексту та відокремлюють від основного тексту лінійкою або пробілами, поєднуючи із текстом знаком «астериск» (зірочка) або надрядковою нумерацією. Підрядкові примітки рекомендується застосовувати, коли не передбачається економія паперу. Під час нумерування кількох підрядкових бібліографічних посилань можна застосовувати наскрізне нумерування в межах усього документа чи в межах його окремої глави (розділу, частини тощо) або нумерування в межах певної сторінки тексту. Застосовуються арабські цифри.

Приклад підрядкового посилання:

«До вищих органів державної влади в Україні відносяться Верховна Рада України, Кабінет Міністрів...» *

Приклад підрядкової примітки:

* Правова основа діяльності органів державної влади. Харків, 2010. С. 18.

або

«До вищих органів державної влади в Україні відносяться Верховна Рада України, Кабінет Міністрів...»¹

¹ Правова основа діяльності органів державної влади. Харків, 2010. С. 18.

Позатекстові бібліографічні посилання позначаються арабською цифрою у квадратних дужках або надстроковим шрифтом. Цифра означає порядковий номер посилання у позатекстовому списку посилань або списку літератури. Застосовують наскрізне нумерування арабськими цифрами у межах усього документа або в межах окремих глав, розділів, частин тощо. Повний бібліографічний опис джерела розміщується у списку посилань або списку літератури наприкінці основного тексту твору або його частини.

Приклад цитати з позатекстовим посиланням:

Правила банківського кредитування підприємств державної форми власності викладено у навчальному посібнику «Кредитування та ризики» (автори Денисенко М. П., Догмачов В. М., Кабанов В. Г.) [35].

Приклад бібліографічного опису у списку літератури:

35. Денисенко М. П., Догмачов В. М., Кабанов В. Г. Кредитування та ризики : навч. посіб. — Київ, 2008. — 213 с.

Слід додати, що інтерв'ю, відеоролик, кліп, таблиця, схема, методи досліджень, програмне забезпечення тощо також є інтелектуальною власністю авторів. При використанні інформації з цих джерел слід визнавати джерела, оформлюючи цитування та посилання на них.

Це правильна практика, коли ви, всякий раз звертаючись до ідей іншої людини, визнаєте належність цих ідей іншій людині.

При використанні будь-якого джерела, навіть коли ви висловлюєте чужі думки своїми словами, важливо навести джерело інформації. Читач має бути спроможним визначити, яка частка вашої власної праці, праці інших і де знайти джерело вашої інформації!